

Monumentnummer*: 511806

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 27 mei 2003
Kadaster deel/nr 82685/31

Woonplaats*	Gemeente*	Provincie*
Driebergen-Rijsenburg	Utrechtse Heuvelrug	Utrecht

Locatiennaam	Locatieomschrijving
Driebergen-Rijsenburg	

Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
Driebergen-Rijsenburg	D			850

Omschrijving**

Onderdeel 1

HOOFDGEBOUW (KASTEEL STERKENBURG)

Kasteel Sterkenburg is een van oorsprong middeleeuws kasteel met thans een woonbebouwing uit het midden van de 19de-eeuw, op middeleeuwse en 18de-eeuwse fundamenteën, ten oosten geflankeerd door een 13de-eeuwse ronde toren en ten westen door een vierkante toren uit 1867, gelegen op een rond kasteleiland dat toegankelijk is middels een dubbele brug uit ca. 1850. Het 19de-eeuwse hoofdvolume van rode baksteen op rechthoekige grondslag, overkapt met een samengesteld schilddak gedekt met lei, in zgn. Duitse-dekking, heeft rondom een omgaande geprofileerde en verkropte kroonlijst, steunend op consoles. Ten oosten van het hoofdvolume ligt de middeleeuwse toren op ronde grondslag met bovenop een midden 19de-eeuwse belvédère en koperen dak. Ten westen een vierkante toren uit 1867 onder een hoog tentdak met lei gedekt, bekroond door een bakstenen schoorsteen met een smeedwerk en windvaan. In 1848 werd mr. K.J.F.C. Kneppelhout eigenaar van Sterkenburg en het kasteel onderging een grote verbouwing waarbij het zijn huidige uiterlijk in Willem II-gotiek kreeg. De middeleeuwse achtervleugel en de frontvleugel uit 1754-1767 werden afgebroken om het huidige representatieve en ruime blokvormige herenhuis te kunnen creëren. De middeleeuwse ronde toren en een deel van oude noordelijke muren, die als keermuur van het terras gingen dienen, werden gespaard en ook de andere 18de-eeuwse bleven gehandhaafd. Op deze oude funderingen verrees tussen 1848 en 1851 op de plaats van de middeleeuwse en 18de-

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

eeuwse vleugels de huidige blokvormige vleugels. Aan de zuidwestzijde kreeg de vleugel een symmetrische, vijf travéeën brede voorgevel waarvan de middenrisaliet bestaat uit de ingangspartij. Deze risaliet eindigt in een klokgevel waarop een zinken wapen van de ridderhofstad Sterkenburg is aangebracht. Deze klokgevel moet in 1854 zijn gerealiseerd, aangezien in het tympaan staat: "Hersteld 1854". De top wordt bekroond door een halfrond fronton waarop een loden vaas. De ingangspartij, bereikbaar via een dubbele brug, bestaat uit een dubbele glasdeur die samen met het bovenlicht met zinken neo-gotische decoratie, gevat is in een natuurstenen omlijsting met een segmentboog. Hierboven, eveneens binnen een natuurstenen omlijsting, een bolkozijn met neogotische decoratie. Boven alle vensters zijn segmentvormige ontlastingsbogen aangebracht. Aan weerszijden van de risaliet boven een omgaande natuurstenen lijst, zowel op de bel-etage als verdieping twee T-vensters, aan de binnenzijde voorzien van blinden. In de zuidoostelijke deel van het 19de-eeuwse gevel links op de bel-etage een T-venster en rechts in het gedeeltelijk schuin weglopende gevel een terugliggend balkon met zandstenen balustrade. Vanaf het balkon lopen twee zuilen omhoog naar de verdieping en dragen een balkon met zinken balustrade, links hiervan een T-venster. Beide balkons zijn toegankelijk middels grote schuifdeuren en voorzien van schuifblinden aan de binnenzijde. De achterzijde (noord) van het 19de-eeuwse deel heeft een onregelmatige vensterindeling en op de bel-etage een toegang tot het terras. Bij de verbouwing in de 19de-eeuw bleef de ronde toren vrijwel geheel intact, maar werd wel voorzien van een eigentijdse aankleding: onder invloed van de neo-gotiek is de ronde toren voorzien van een rondboogfries, een gekanteelde borstwering en diverse in de muren uitgehakte ramen: op de bel-etage bevinden zich twee spaarvelden, in elk twee vensters met glas in lood, gescheiden door een smal zuiltje, waarboven een neo-gotische driepas en op de verdieping een dubbel venster met neo-gotische decoratie. Aan de noordkant van de ronde toren ligt de grote zaal waarin drie empire-glasdeuren toegang geven tot een ruim balkon met gietijzeren bodem en zinken balustrade gedragen door vier gedecoreerde, forse terracotta consoles. Op de verdieping drie empirevensters en onder het balkon bevindt zich een toegang tot de kelder. Aan de noordzijde van het nieuwe 19de-eeuwse hoofdgebouw lagen de fundamenteën van de voormalige, omstreeks 1767 grotendeels afgebroken 14de-eeuwse vierkante toren. In 1867 werd een nieuwe vierkante toren gebouwd, evenals de ronde toren voorzien van een rondboogfries en een gekanteelde borstwering. De toren is ontworpen door de architect N.J. Kamperdijk volgens een mathematisch opgezet ontwerpsysteem. De toren werd ten opzichte van zijn voorganger naar voren geplaatst en ging als tegenhanger van de ronde toren dienen. De vierkante toren heeft een onderdoorgang voorzien van een zinken sluitsteendekplaat met wapenschild en in de gevels een regelmatige vensterindeling met ondermeer empire-schuifvensters. Het kasteel is toegankelijk via een dubbele brug, aan beide zijden met bakstenen landhoofden en daarop en tussen een dek van hardsteen en hout. De brug was voorzien van een neo-gotische balustrade van gegoten zink in dezelfde stijl en vormgeving als de zinken balustrade van de brug naar het voorplein. De onderbrug gaf toegang tot de dienstruimtes, de bovenbrug tot de bel-etage. Aan de achterzijde van het huis, op de plaats van een der middeleeuwse vleugels, werd een terras aangelegd, slechts begrensd door een lage muur -de oorspronkelijke weermuur- die de omtrek van de middeleeuwse bebouwing aangeeft. Het terras is vanuit de aan de ronde toren grenzende, grote zaal aan de achterzijde te bereiken.

INTERIEUR- Het interieur is voorzien van vele originele details, ondermeer binnenblinden, lambrizeringen, houten en natuurstenen vloeren, deuren, en schouwen. In 1848 werd gekozen voor een centrale ingang, met links en rechts van de vestibule ruimtes van dezelfde grote. De vestibule komt uit op een hall met een trap met dubbele opgang. Opvallend is dat de monumentale hall en de monumentale trap niet in elkaars verlengde liggen, maar ten aanzien van elkaar verspringen. Bovenaan de trap zijn twee bijzondere glas-in-loodvensters. De hall geeft rechts toegang tot de voormalige eetkamer met aan de buitenzijde een balkon. De voormalige middeleeuwse binnenplaats aan de linkerzijde van de hall wordt geheel in beslag genomen door de kook- en spoelkeukens.

Waardering

HOOFDHUIS (Kasteel Sterkenburg) behorende tot de historische buitenplaats Sterkenburg, van algemeen belang: - vanwege de ouderdom; - vanwege de architectonische vormgeving; - vanwege de hoge mate van gaafheid van het exterieur en het interieur; - als

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

fraai voorbeeld van een in oorsprong uit de tweede helft van de 13de-eeuw daterend kasteel, dat in de loop der eeuwen werd uitgebreid en gewijzigd en in de 19de-eeuw het huidige karakter kreeg; - vanwege de bijzondere en ruime toepassing van gegoten zink; - vanwege de functioneel-ruimtelijke relatie met de andere onderdelen van de buitenplaats; - vanwege de kenmerkende ligging binnen de parkaanleg in landschapsstijl, gecreëerd binnen een formele 17de- en 18de-eeuwse hoofdstructuur.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Kasteel, buitenplaats

Functie

Kasteel